

MARGITSZIGET

Irodalmi séta

2020.09.15.

Az EZÜSTNET Egyesület szervezésében Nagyváradai Ildikó - Petőfi Irodalmi Múzeum munkatársa – vezetésével irodalmi sétán vettünk részt a Margitszigeten.

A Margit-sziget a Duna egyik szigete Budapest területén. Területe 96,5 hektár, hossza kb. 2 és fél kilométer, legnagyobb szélessége kb. 500 méter. A sziget teljes területe szabadidőpark, rajta szállodákkal, sportcentrummal, uszodával és stranddal valamint vendéglátóhelyekkel és egyéb látnivalókkal.

A Margit-sziget eredetileg három szigetrészből állt, a fő szigetből, az ennek a déli csúcsánál elhelyezkedő Festő-szigetből (ismert még Budai- vagy Kis-szigetként is), és az északi csúcsnál lévő Fürdő-szigetből. A 20. század elejére a Festő-szigetet hozzákapcsolták a fő szigethez, a Fürdő-szigetet pedig elkotorták.

1866 végén Zsigmondy Vilmos bányamérnök, a hazai artézi vizek és gyógyforrások kiváló kutatója. Egyesítette a három különálló szigetet: a Festő-szigetet, a Fürdő-szigetet, valamint a Nyulak szigetét, hogy európai hírű fürdőhelyet alakítson ki.

A szigeten, a középkor elejétől várak, kolostorok, templomok épültek. Árpád-házi királyaink idején kedvelt vadászterület volt, erre alapozva feltételezik, hogy itt királyok és főurak palotákat is építettek (Urak szigete, Nyulak szigete). A XII. század elejétől ismert egyházi intézmények letelepedésével már benépesült a Sziget. A margitszigeti kolostorok és templomok építőit sajnos nem ismerjük.

Elsőként a **Szent Mihály** kápolnát tekintettük meg kívülről. amelyet a premontrei szerzetesek a tatárjárás előtti időben, a mai Víztoronytól észak-keletre, 1225 táján építették fel és a török hódoltság ideje alatt romhalmazzá vált.

A Szent Mihály kápolna egyházi szolgálatát a Budapest– Újlak, Sarlós Boldogasszony Plébánia látja el. A kápolna időszakosan tartott szentmisék alkalmával látogatható, minden hónap első vasárnapján és 18-án.

Ezután tértünk rá a **Művészsétányra**.

A Művészsétány Dr. Mócsényi Mihály tájtervező professzor javaslatának megfelelően, tervszerűen elhelyezett szobrokkal, az 1960-as években alakult ki. 2011-ben 37 szobor volt látható. Ezek közül több a Városligetből a „Budapesti Nemzetközi Vásár” terjeszkedése miatt került a Szigetre. A rózsakerttől észak-keletre elterül csendes, meghitt hangulatú sétányokon, százados korú fák környezetében a magyar kultúra kiemelkedő alakjaira emlékezhet a látogató. Területét a rózsakert végétől a Nagyszállóig átvezető, a Víztorony tervezőjéről Zielinsky Szilárdról elnevezett sétányon lehet megközelíteni. Az élmény nem mindig teljes, mert több alkotást az „újkori” vandalizmus és „bronzkorszak” tizedeli, rongálja.

2020-ban 39 szobor látható a Művészsétányon. Bercsek Péter *Műalkotások a Margitszigeten* című könyvében részletes térkép tekinthető meg, melyen az egyes szobrok pontos helye látható a 2011-es állapot szerint. /A könyvben képgaléria látható/

Bejártuk Arany János életének meghatározó helyszíneit, melyekhez ismert és kevésbé ismert költemények és anekdoták kapcsolódnak: az Őszikék-ciklus verseiben megörökített tölgyektől kezdve a Margitszigetért rajongó íróársak és utódok – Jókai, Madách, Krúdy, Bródy Sándor, Babits, Szerb Antal – emlékezetén át egészen a Nagyszállóig, ahol Arany életének utolsó időszakában lakott és alkotott.

Domonkos-rendi Apácakolostor és templom

A margitszigeti kolostor
Enea Vico 1542-es képe utáni fametszet.

IV. Béla király és családja a tatárjárás idején Dalmáciába menekült. Visszatérésük reményében megfogadták, hogy születendő gyermeküket Isten szolgálatára, a Domonkos-rendi apácák nevelésére bízzák. A részükre épített szigeti zárda és templom királyi támogatással, az alapító levél szerint 1259-re elkészült. Később több alkalommal a csúcsíves gótika stílusában bővítették. Korabeli írások és a régészeti kutatások bizonyítják, hogy méretei, valamint kiterjedése alapján a Sziget legnagyobb és építészetileg legdíszesebb épületegyüttese volt, ami egészében a csúcsíves gótika szellemében alakult ki. A zárdához csatoltan épült a kolostor temploma és a királyi palota. A kolostor kertjében fűszer és gyógynövényeket termesztettek. Külön vendégház épült a királyi látogatók és a kolostort kiszolgáló domonkos szerzetesek elhelyezésére. A kolostor a mohácsi vészig az ország kiemelkedő vallási, szellemi és nevelési központja volt. Az apácák a török uralom elől elmenekültek.

A romokat a dunai árvizek iszapos hordaléka teljesen betemette. Az így képződött dombon, mint a Sziget legmagasabb pontján, éveken keresztül egy kilátó torony állt. Az 1800-as években a parkosításhoz szükséges föld kitermelése közben falmaradványok és régészeti leletek kerültek felszínre. Amatőr feltárás után az elhanyagolt területen a bozotos növényzet a falakat is ellepte. Több mint egy évszázad telt el mire elkezdődtek a Lux Kálmán által irányított szakszerű régészeti feltárások. Ennek eredményei alapján készítette a zárda XIII. és XV. századi állapotának rekonstrukciós képeit.

A Lux Géza által 1937–1938-ban vezetett újabb ásatások nyomán már feltárult a romterület csaknem teljes képe.

Árpád-házi Boldog Margit 1276-ban kezdeményezett, és 1943-ban megvalósult Szentté-avatása idején már rendezett állapotok fogadták a látogatókat. A templom helyén díszes márványlap jelöli Szent Margit egykori sírját, földi maradványait ugyanis a törökök elől menekülő apácák magukkal vitték.

A templomon kívüli sírkápolna építését viszont a zarándokok tömeges megjelenése indokolhatta. A sírkápolnát jelölő emlékhelyet napjainkban is a hálaadók és emlékezők látogatják.

Az 1950–1960-as években Feuerné Tóth Rózsa által irányított régészeti feltárások nyomán tovább bővültek a kolostorral kapcsolatos ismereteink. A feltárt falmaradványok az ismétlődő állagmegóvás ellenére és a látogatók „érdeklődése” nyomán omladoztak. Ezért évtizedekkel később halaszthatatlanná vált a teljes körű rendezés és felújítás. Ez a munka a Budapesti Történeti Múzeum, a Roth Építésműterem és a Főkert Tervezési Stúdió Kft tervei szerint 2010-ben megvalósult. Kiegészítő feltárások mellett a falak állagmegóvásán, jelképes kiegészítésén kívül eredeti formájában rekonstruálták a kolostor kútházát. A területet parkosítását a Főkert Nonprofit Zrt. végezte. A látogatók a nagykiterjedésű romkert felett átvezető fém közlekedőkről teljes áttekintést nyerhetnek a romokról. A kolostor történetét számos kiadvány részletesen ismerteti.

A Ferences rendi szerzetesek temploma

A ferencesek 1270 táján települtek a Szigetre. A rend kolostorát IV. Béla király alapította. A mohácsi vész után a ferencesek is elmenekültek a szigetről. A kolostor gótstílusban épült templomának nagyméretű maradványa a mai főút jobboldalán látható. Részleges feltárások igazolták, hogy a kolostor többi épülete a templom déli oldala mellett helyezkedett el, de ezek kibontása közművezetékek miatt eddig nem volt megoldható. József nádor az 1790-es években a templom-rom falához csatolva építtette főúri nyaralóját, ami később 1915–1930 között szállodaként híres írók és költők „tanyája” volt. Itt élt és alkotott többek között Krúdy Gyula, Bródy Sándor, Szép Ernő. Az 1930–40-es években itt működött a Flóris cukrászda és a Póló-bár, melyek a szigeti ostrom alatt rommá váltak, ezért elbontották.

Itt jutottunk sétánk végére, fantasztikus élménnyel lettünk gazdagabbak. A séta során készült felvételek külön dokumentumban tekinthetők meg.

Lejegyezte: Makszin Márta